

॥ ਅਧਿਆਇ-8 ॥

ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ, ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੌਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

ਇਸ ਅਜ਼ਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ (ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ) ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਵਤਾ, ਦਾਨਵ, ਗੰਧਰਵ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ), ਜਿਹੜੇ ਸਵਰਗ, ਨਰਕ, ਧਰਤੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੰਨ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਪੁੰਨ ਦੇ ਘੱਟਦੇ ਹੀ ਉਹ ਫੇਰ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਅਤੇ ਪੁੰਨ ਦੋਨੋਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਤਮਾਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਅਨਮੋਲ

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹਨ—ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ, ਭੈਅ ਅਤੇ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੀੜਾ। ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਇਕ ਖਾਸ ਦੇਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੂਨ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਲਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਦਾ ਏਦਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਬਲਗਮ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਪਲ 'ਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਏਨਾ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ-ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਅਤੇ ਬਦਲਣਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਅਤੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਸਾਡੀ ਅਧੋਗਤੀ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਮਾਰਗ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਹ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ, ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਘੋੜਸਵਾਰ ਦਾ ਸਫਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੋਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਤਮਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਦੇ ਲਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਗਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਸ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖਾਸ ਸਮਝ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਅਦਭੁੱਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। (ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਦ 11-9-28 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ)। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਮਿਲਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਉੱਚੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੁੱਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤੀ ਮਿਲਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਲ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰਾਜਾ

ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਚਾਹੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜਲਦੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਨ ਲਗਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ, ਆਲਸ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬੀਸ਼ਵਰ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ?

ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ—ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਸੰਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੀਤਲ ਛਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਲਾਭ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਖਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਰਵਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਆਤਮ-ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਨੂੰ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ, ਡੂੰਘੇ ਉਪਦੇਸ਼, ਮਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਥਿਰਤਾ, ਵੈਰਾਗ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਿਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ-ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ, ਹੰਕਾਰ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਆਦਿ ਗੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਭਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਜਾਗ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਫਕੀਰ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਆਤਮਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਗਵਤ-ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਫਕੀਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਭਿਖਾਰੀ ਵੀ ਰਾਜਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਕੌਣ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੀ—“ਔ ਮਾਈ! ਇਕ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮਿਲੇ।” ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ‘ਟਮਰੇਲ’ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ‘ਝੋਲੀ’। ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਘਰ ਸਿਰਫ

ਫੇਰੀ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਗ, ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਲੱਸੀ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਟਿਨਪਾਟ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਭਾਤ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸੁੱਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਜ਼ੀਭ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦ ਦੀ ਫਿਕਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ? ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਭਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਰਲਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ।

ਇਹ ਚੀਜ਼ ਸੁਆਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਕਦੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੀਭ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਬੇ-ਕਾਇਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਫੇਰੀ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ 12 ਵਜੇ ਤਕ। ਉਹ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ ਇਕ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਕੁੱਤੇ, ਬਿੱਲੀਆਂ, ਕਾਂ ਆਦਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭਜਾਇਆ। ਇਕ ਔਰਤ ਵੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਰੋਟੀ ਦੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਟੁਕੜੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਦੁਤਕਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭਜਾਇਆ, ਉਹ ਭਲਾ ਬੇਸਹਾਰਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਰੋਕਦੇ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧੰਨ ਹੈ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ-ਪਹਿਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ 'ਪਾਗਲ' ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਭਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਲਾ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਆਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ? ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਆਲੂ ਦਿਲ, ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਲੱਗਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ-ਪੁਰਖ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂਅ ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਮੀਲਾਂ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ ਫੜਦੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਪੱਤਲ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਾਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਜਿਵੇਂ ਰੋਟੀ, ਸਾਗ ਆਦਿ ਪਰੋਸਦੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਬੜਾ ਵਿਲੱਖਣ

ਸੀ—ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਮ ਤਕ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਫ਼ਕੀਰ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਈਸ਼ਵਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੂਜਿਆ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ “ਫ਼ਕੀਰੀ ਹੀ ਸੱਚੀ ਅਮੀਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।” ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੌਣ ਦਾ ਢੰਗ

ਉਹ ਸੰਤ ਪੁਰਖ ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਵਾਸੂਦੇਵ ਸਦਾ ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਗਤ ਵੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਸਨ— (1) ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਪਾਟਿਲ (2) ਭਗਤ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਪੂਰਬ, ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਪਏ-ਪਏ ਹੀ ਉਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਤਾਤਿਆ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਫਟਾਫੱਟ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਫੜ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੱਬਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਪਰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਪਿੱਠ ਥਪਥਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਤਿਆ ਨੇ 14 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ। ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਦਿਨ ਸਨ ਉਹ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ? ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤਾਤਿਆ ਉੱਪਰ ਘਰ-ਬਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਪਈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਰਾਹਤਾ ਵਾਸੀ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਗਣਪਤ ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਹਤਾ ਦੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਸੇਠ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰਭਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੇਠ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ

ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ ਬੈਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਹਤਾ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਰਮ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਚਿਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੇਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਹਤਾ (ਦੱਖਣ ਵਿਚ) ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨੀਮਗਾਂਵ (ਉੱਤਰ ਵਿਚ) ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਉਸ ਵਿਚ ਗਏ ਹੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਠੀਕ-ਠੀਕ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੇ, ਉਹ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਰਾਹਤਾ ਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਇਸ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ ਦੇ 30ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

